

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sifre Ḳodesh

‘im targumim u-ve’urim mi-meḥabrim shonim

Sefer Be-reshit

Landau, Moses I. Landau, Moses I.

Prag, 596 [1836 oder 1837]

מקץ מג

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-8807

תרגום אשכנזי

מג (א) אינדעססען וואר דיא הונגערסנאטה שווער אים לאנדע. (ב) אלס זיא נון דען איינקויף, וועלכען זיא פאן מצרים געבראכט, אויפגעצטהרט האטטען, שפראך איהר פאטער צו איהנען: גע- העט וויעדער הין, קויפט אונז און וועניג שפיווע איין. (ג) יהודה אנטווארטטעט: דער מאן האט אונז געווארנט, אינד שפראך: איהר זאללט מיין אנגעזיכט ניכט וויע- דער זעהען, ווען אייער ברו- דער ניכט בייא איך איזט! (ד) שיקסט דוא אונזערן ברו- דער מיט אינו, זא ריזען וויר הינאב, אונד קויפען דיר שפיי- זע אייז: (ה) שיקסט דוא איהן אכער ניכט מיט, זא קאננען

מ ק ז מכ מג

ביגון שאולה: מג (א) והרעב כבוד בארץ: (ב) ויהי כאשר כלו לאכל את השבר אשר הביאו ממצרים ויאמר אריהם אביהם שבו שברו לנו מעט אכל: (ג) ויאמר אליו יהודה לאמר העד העד בנו האיש לאמר לא תראו פני בלתי אחיכם אתכם: (ד) אם ישיק משלה את אחינו אתנו נרדה ונשברה לה אכל: (ה) ואם אינה משלה לא נרד

תרגום אונקלוס

מג (א) וכפנא תקיף בארעא: (ב) והוה בד שיציאו למיכל יח עבדא דיאיתאון ממצרים ואמר להון אבוהון טובו זבונג לנא זעיר עבדא: (ג) ואמר ליה יהודה למימר אסהדא אסהיד בנא גבדא למימר לא תחזון אפי אלהו בד אחוכון עמכון: (ד) אם איתך משלה יח אחונא עמנא נוחח ונבון לה עבדא: (ה) ואם ליתך משלה

לא

ר ש י

מג (ב) כאשר כלו לאכול. יהודה אמר להם המתינו לזקן עד שתכלה פת מן הכית: כאשר כלו. כד שניאו. והמתרגם כד ספיקו טועה. כאשר כלו הנזלים לשמות. מתרג' כד ספיקו כששמו די ספיקס הוא גמר שתייתם. אבל זס כאשר כלו לאכול כאשר תס האוכל הוא ושהתמין כד שניאו: (ג) העד העיד. ל' התראה שסתם התראה מתרה זו נפני עדים. וכן העידותי באבותיכם (ירמיה י"א ז'). רד העד נעם (שמות י"ט): לא תראו פני בלתי אחיכם אתכם. לז

הראוני

ב א ו ר

מג (ב) כאשר כלו, לשון רש"י כאשר כלו, כד שניאו (כן ת"א, ויב"ע תרגם כד ספיקו, והיה הוא), והמתרגם כד ספיקו טועה, כאשר כלו הגמלים לשמות (לעיל כ"ד כ"ב), מתורגם כד ספיקו, כששמו די ספיקס הוא גמר שתייתם, אבל זה כאשר כלו לאכול, כאשר תס האוכל הוא ומתורגם כד שניאו עב"ל, הכוונה כי שם סנת ההפסק נפועל, אבל כחן הסנה נפעול, כי תס האוכל: (ג) העד העיד, לשון התראה שסתם התראה מתרה זו נפני עדים העדתי באבותיכם (ירמיה י"א ז'), רד העד נעם (שמות י"ט כ"א). (רש"י): לא תראו פני בלתי אחיכם אתכם, לא תראוני בלא אחיכם אתכם, ואונקלוס תרגם אלהן כד אחוכון עמכון, יזנ הדבר על אופנו ולא דקדק לתרגם אזר לשון המקרא, (רש"י). ויב"ע וכן המתרגם האשכנזי דקדק

תרגום אשכנזי שכו

וויר ניכט הינאב רייזען, דען דער סאן האט צו אונז גע- שפראכען: איהר וואללט מיין אנגעוויכט ניכט זעהען, וואָ אייער ברודער ניכט מיט אייך אויזט. (ו) ישראל שפראך: וואָ רום האבט איהר מיר דאָ צו לידע געטהאָן, דאָס איהר דעם מאַננע געזאָגט וויא איהר נאָך איינען ברודער האבט? (ז) זיא אַנטוואַרטעטען: דער סאן האט אויסגעפֿראַגט נאָך אונז אונד נאָך אונזערער פֿער- וואַנדשאַפֿט, שפראַך: לעכט אייער פֿאַטער נאָך? האבט איהר נאָך איינען ברודער? דאָ זאָ וויא זאָנטען וויר איהם, זאָ וויא דיא זאָלען זיך פֿערהאַלטען?

כִּי-הָאִישׁ אָמַר אֵלָינוּ לֹא-תִרְאוּ פָּנַי בְּלִתי אַחֲיֵכֶם אִתְּכֶם: (ו) וַיֹּאמֶר יִשְׂרָאֵל לְמָה הִרְעַתֶּם לִי לְהַגִּיד לְאִישׁ הָעוֹד לְכֶם אָח: (ז) וַיֹּאמְרוּ שְׂאוּל שְׂאֵל-הָאִישׁ לָנוּ וְקְמוּלְדַתְנוּ לֵאמֹר הָעוֹד אֲבִיכֶם חַי הִישׁ לְכֶם אָח וְנִגְדְּלוּ עָלַי- פִּי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה הַיְדוּעַ גִּדַּע כִּי יֹאמַר הוֹרִידוּ אֶת-אַחֲיֵכֶם: (ח) וַיֹּאמֶר יְהוֹדָה אֶל-יִשְׂרָאֵל אָבִיו שְׁלַחַה הַנֶּעַר אֶתִּי וְנִקְוָמָה

ונלכה

קאַנטען וויר וויססען, דאָס ער שפּרעכען ווערדע: כרינגעט אייערן ברודער העראַב! (ז) יהודה שפראַך צו זיינעם פֿאַטער: שיקקע דען קנאַבען מיט מיר, זאָ וואָללען וויר אונז אויפֿ-

אויפֿ-

ר ש י

תרגום אונקלוס

תראוני בלא אחיכם אתכם. ואונקלוס תרגם אלהן כד לחובן עמכון ישב הדבר על אופנו ולא דקדק לתרגם אחר לשון המקרא: (ו) לנו ולמולדתנו. למשפחותינו. ומדרשו אפי' עלי עריסותינו גלה לנו: ונגד לו. שיש לנו אב ואם: ע"פ הדברים האלה. ע"פ שאלותיו אשר שאל הווקקנו להגיד: כי יאמר. אשר יאמר כי משמש בל' אס. ואם משמש בל' אשר הרי זה שמוש אמת מארבע לשונותיו שהרי כי זה כמו אס כמו עד אס דנרתי דכרי: ונסייה

לא נוחות ארי גברא אמר לנא לא תחווין אפי' אלהן בד אחוכון עמכון: (ו) ואמר ישראל לקא אבאשתון לי לחוואה לגברא האית לכון אחא: (ז) ואמרו שאלא שאיל גברא לנא ולילוהותנא למימר העד בען אבוכון קיים האית לכון אחא וחוינא ליה על מימר פתגמא האלין המידע הוינא ידעין ארי יימר אחיתו ית אחוכון: (ח) ואמר יהודה לישראל אבוהי שלח עולימא עמי

ב א ו ר

דקדקו לתרגם אחר ל' המקרא: (ו) לנו ומולדתנו, עלינו ועל משפחותינו: על פי הדברים האלה, ע"פ שאלותיו אשר שאל הווקקנו להגיד, (רש"י). והמתרגם האשכנזי מפרש ונגד לו (תשובת שאלותיו) על פי הדברים האלה (דברי אמת שאנו יודעים, ולח עלתה על דעתנו לשנות אחיה דבר, כי הידוע נדע וגו'), ומכוון היטב הנור המאמרים: הידוע נדע, אונקלוס ויב"ע תרגמו המידע הוינא ידעין, בלשון עבר, וכן המתרגם האשכנזי תרגם בלשון עבר בלתי כשלים בדרך ספורי המעשים

וְגִלְכָה וְנָחִיָּה וְלֹא נִמּוֹת נִבְרָא
 אֲנַחְנוּ גַם-אֲתָה גַם-טַפְּנוּ: (ט) אֲנַכִּי
 אֲעֲרַבְנוּ מִיָּדֵי תְּבַקְשֵׁנוּ אִם-לֹא
 הִבִּיאֲתוּ אֵלַיָּךְ וְהִצַּגְתִּיו לְפָנֶיךָ
 וְחָטְאתִי לָךְ כָּל-הַיָּמִים: (י) כִּי
 לֹדָא הִתְמַהֲמַהְנוּ כִּי-עָתָה שָׁבְנוּ

אויפֿמאָען אונד רייזען, דאָ
 מיט וויר דאָ לעבען ערהאלֿ
 מען אונד ניכט אללעזאממט
 אומקאָסמען, זאָוואָהל וויר,
 אַלס דוא אונד אונזערע קינד
 דער. (ט) איך ווילל בירגע זיין
 פֿיר איהן, פֿאָן מיינער האַנד
 פֿאַרדערע איהן! ווען איך דיר
 איהן ניכט ברינגע, אונד פֿאַר
 דך הינשטעללע, זאָ ווילל איך
 אללעצייט געגען דך געזינדיגט

האָבען. (י) העטטען וויר ניכט זאָ לאַנגע געזיימט, וויר וואָרען שאָן צווייאַטאל צוריק גע-

תרגום אונקלוס

וְנִקּוּם וְנִזְוִל וְנִיחִי וְלֹא נִמּוֹת אִף אֲנַחְנָא
 אִף אִתְּ אִף טַפְּלָנָא: (ט) אֲנָא מְעֲרַבְנָא
 בֵּיה מִן יָדֵי תְּבַעֲיָנִיה אִם לֹא אִיחִינִיה לָךְ
 וְאִקִּימִינִיה קְדָמָךְ וְאִיְהִי חָטִי לָךְ כָּל יוֹמֵיָא:
 (י) אַרִי אֶלּוּלָא פּוֹן בְּדָא אִיחְעֻבְבָנָא אַרִי

(ח) ונחיה. נלכה בו רוח הקדש ע"י
 הליכה זו חמי דומך של ותמי רוח יעקב
 אביהם: ולא נמות. ברעב. בנימין ספק
 יתפש ספק לא יתפש ואנו כלנו מתים
 ברעב אם לא נלך. מוטב שחנית את הספק
 ותתפוש את הודאי: (ט) והכנחתי לפניך.
 שלא אביאנו אליך מת כי חס מי: ותטאחילך
 כל הימים. לע"ב: (י) לולא התשהסכנו.

כעו

ב א ו ר

המעשים, והוא זמן מורכב (האָבען) וויר לזק פֿאָרויס וויססען קעננען): (ד) ונחיה ולא נמות,
 דרך הכתיב לכפול כזה: גם אנחנו גם אחה גם טפנו, כל אחד לרבות על חנרו ולפי שזין
 דבר מוקדם בענין הכוונה לפיכך אמר גם עט הקודם כי יבשר היותו אחרון לפיכך יאמר גם
 עם כל אחד, ונמו זה הדרך בל"הק נכ"ף שאמש בלמרו בעס כנהן בעבד כאלניו (ישעיה
 כ"ד ב'), כמוך כפרעה (להלן מ"ד י"ח), כלומר זה כזה זה כזה. (רד"ק נשרשים שרש גם):
 (ט) אנכי אערבנו, על חש מיתה בידי שמים, אמר לו מוטב להניח את הספק ולתפוש את
 הודאי, ובנימין ספק אם ימות אם לאו, ואם לא תשלחנו, אז נמות בודאי נולנו גם אנחנו
 וגו' ועל חש מיתה בידי אדם, קבל עליו אחריותו וערב בעדו: הביאחיו וכן והצנחיו,
 חנקלוס זיב"ע תרגמוס, איחיניה, ואקימיניה, בלשון עתיד, ויהיו עברים במקום עתידים,
 ולפי מ"ג בהקדמה ונפ' ויחו ככסוק ומולדחך (לקמן מ"ח ו'), ובשאר מקומות נבאורי שהעבר
 המורכב עם העתיד יבוא לפעמים בלשון עבר ולפעמים בלשון עתיד, יהיו גם אלו ממין זה
 והיינו שאז יהיה עבר אחר שאביאנו וחכיננו לפניך, ויחורגס לפ"ו (ווען וויך איהן דיר ניכט
 געברחט האָבען, חונד פֿאָר דיר געטטעוואָט האָבען ווערדע): והצנחיו לפניך, שלא אביאנו
 אליך מת כי חס מי, (רש"י), ור"ל מת ע"י בני אדם: והטאחילך כל הימים, עניין ותטאחתי
 חשב עלמי כמוטא כל הימים, ורש"י כתב כל הימים, לע"ב: (י) לולא, כתוב בל"הק
 ענינה אם לא, ופסער שהמלה מורכבת מן לו שענינה אם ומן לא: התשהסכנו, ענין עכוב:

אפוא

ה מ ע מ ר

מג (ט) אנכי אערבנו, יראה לו כי משתי סבות מאן יעקב לתת את בנימין להלוך עמהם,
 האחת, והוא שזכר כבר בפעם הראשון סן יקרהו אסון, כי יען היה אז רעב בכל
 הארלות

זֶה פְּעָמִים: (יא) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים
יִשְׂרָאֵל אֲבִיהֶם אִם-בָּן וְאִפְסָא
זֹאת עָשׂוּ קָחוּ מִזְמַרְת הָאָרֶץ
בְּכַלִּיכֶם וְהוֹרִידוּ לְאִישׁ מִנְחָה
מֵעַם צָרִי וּמֵעַם דְּבַשׁ נִכְאֹת וְלֶט

בטנים

תרגום אשכנזי שב

קאטמען. (יא) דא שפראך
ישראל, איהר פאטער, צו
איהנען: ווען דעס אלזא איזט,
זא טהוט דיעזעס: נעהמס פאן
דען בעסטען פריפטען דעס
לאנדעס אין אייערעם געפֿע-
סע מיט, אונד ברינגעט דעס
מאנע איין געשענק, איין ווע-
ניג באלואם, איין וועניג הא-
ניג, געווירצע אונד לאסוס,

פ"ס

ר ש י

תרגום אונקלוס

כְּעו תִּבְנֶא דְּבִן תְּרִינִי וּיְמַנִּין: (יא) וַיֹּאמֶר
לְהוֹן יִשְׂרָאֵל אֲבִיהוֹן אִם בָּן הוּא דְּאֵיכִידו
סְבוּ מִדְּמִשְׁבַּח בְּאַרְעָא בְּמַנְיִכוֹן וְאַחִירָו
לְגַבְרָא תְּקַרְבִּתָּא וְעַרְקִתָּא דְּבַשׁ שְׁעָא
וְלֶטוֹם

על ידך כבר היינו שנים עם שמעון ולא
כלערת כל הימים הללו: (יא) איפוא.
ל' יתר הוא לתקן מלת בל' עברי א"כ
אזדקק לעשות שאזלחנו עמכם לריך אני
לחזור ולבקש איה פה תקנה ועל' להשיאכ'
ואומר אני זאת עשו: מזמרת הארץ.
מתרגם מדמשבח בארעא שהכל מזמרים
עליו כשהוא בא לעולם: נכאתי שעות

ב א ו ר

(יא) אשוא, לשון יתר הוא לתקן המלה בלשון עברי אם כן אזדקק לעשות שאזלחנו עמכם
כריך אני לחזור ולבקש איה פה תקנה ועלה להשיאכם ואומר אני זאת עשו. (רש"י): מוזמרת
הארץ, ממיטע פירות הארץ, ורש"י כתב שהכל מזמרים עליו כשהוא בא לעולם: צרי,
פירשתיו כפ' וישג (לעול ל"ו כ"ה): דבש, הוא דבש הארזים שנשתכחה בו א"י כמ"ג ארץ זית
שמן ודבש (דברים ח' ט'): נכאת ולט, פירשתיים כפ' הכ"ל (זס): בטנים, יש אומרים שקורין
להם בלע"ז פינ"ולי (פיניחוען, פישפערניסאע כל"א), והם גרעיני הזרע הנמלאים בין בלדי פרי
הפיו"ס (פיכטע), וחילם יותר נראה שהוא השרי הנקרא פסתא"ק או פיס"תאלי (ושניהם
אחד כמו בורג וכיר"ס, קיסר ולי"א), וכן בל"א קורין לו (פיסטחליען), וכן פי"רש"י כשם
פירושי א' ב' של רבי מכיר, והרמב"ם כפי' למא' שניעית פ"ז מ"ה, וכן משמע בירושלמי
דכלאים פ"א, והאומר שהם אגוזים (שהוא בעל הערוך בערך בטן, והראב"ע) גם הוא לא
ישקר, כי נראה שאגוז הוא גם כולל לכל גרעין השמור תוך קליפה קשה, ויש בכללו מינים
הרבה, וגם הפיסט"אלי מין אגוז, והוא מאובת מאוד, טוב לרפואה ולתכשיל ולמרקחת, אמרו
עליו שהוא דומה בתבניתו לתבנית בטן, ולכך נקראו בטנים, וגדולי המחקרי הטבעיי'
דו

ה מ ע מ ר

הארלות הסמוכות לארץ מצרים, היו כל הדרכים נחזקות סגורה, כי נאספו גם שודדים לשלול
האזרים ההילכים אל מצרים לשבור אוכל, וכמו שכתב הרמב"ן להלן על פסוק אל תרגזו בדרך
עיין בבאור גם, אולם עתה עוד בא פחד בלבו ממושל הארץ, סן יתגולל עוד עליהם, ויתן
גם את בנימין במאמר כאשר עשה לשמעון, ולזה השיב יהודה לפני אהרנבנו וכו', אנכי אתן
את נפשי תחתיו להגילו, וכל אתנו ביד אויב, והוא נגד סן יקרהו אסון, ומה שתפקד סן
לא ישוב עוד ממצרים הנה, אם לא הביאתיו אליך וגומר.

בְּטָנִים וְשִׁקְדִים: (יג) וְכֶסֶף מִשְׁנֵה
 קָחוּ בְיַדְכֶם וְאֶת־הַכֶּסֶף הַמּוֹשֵׁב
 בְּפִי אִמְתַּחֲתֵיכֶם תִּשְׂבוּ בְיַדְכֶם
 אוֹלֵי מִשְׁנֵה הוּא: (יד) וְאֶת־אֲחֵיכֶם
 קָחוּ וְקוּמוּ שׁוּבוּ אֶל־הָאִישׁ:
 (יד) וְאֵל שְׂדֵי יִתָּן לָכֶם רַחֲמִים

פיסטאציען אונד מאנדעלן,
 (יב) אונד צווייאמאל זא פיעל
 געלד נעהמט מיט, נעמליך אויך
 דאן געלד, דאן מאן אין איי-
 ערע פוטטרזעקקע ווידער הי-
 ניין געלעגט האט, זאללט איהר
 ווידער מיט ברינגען, פיעל-
 לייכט איזט עס איין אירטהום.
 (יג) דאצו נעהמט אויך אייערן
 ברודער מיט, אונד מאכט אויך
 אויף, אונד קעהרט צו דעם

מאנע צוריק. (יד) נאָטט, דער אללמעכטיגע געבע אויך בארמהערציגקייט פֿאַר דעם

לשני

תרגום אונקלוס

ר ש י

וְלָטוֹם בּוֹטְנִין וְשִׁגְרִין: (יג) וְכֶסֶף עַל חָד
 תָּרִין סָבוּ בְיַדְכוֹן וְיִת כֶּסֶף דְּאִיתוֹב בְּפּוֹם
 מוֹעֲנִיכוֹן תְּחִיבוּ בְיַדְכוֹן דְּלָא שְׁלוּ הוֹת:
 (יג) וְיִת אַחוֹכוֹן דְּבָרוּ וְקוּמוּ תוֹבוּ לוֹת
 גְּבָרָא: (יד) וְאֵל שְׂדֵי יִתָּן לָכוֹן רַחֲמִין קָדָם

ז"ר: בטנים. לא ידעתי מה הם. ובפירושי
 א"ב של ר' מניר ראיתי פיסטל"אשודמה
 לי שהם אפרסקין: (יב) וכסף משנה.
 פי שנים כראשון: קחו בידכם. לשזור
 אכל אמת הוקר השער: אולי משנה הוא.
 שאל הממונה על הבית שכתו שוגג:
 (יד) ואל שדי. מעתה אינכם חסרים
 כלום אלא תפלה הריני מתפלל עליכם:

אל שדי. שדי בנתינת רחמיו וכדי היכולת בידו ליתן יתן לכם רחמים זהו פשוט. ומדרשו מי שאמר
 לעולם די יאמר די ללרותי. שלא שקטתי מעשורי לרת לכן לרת עשו לרת רחל לרת דינה לרת יוסף
 לרת

ב א ו ר

דיחסקהירדעם, פויניוס וגתוענוס) העידו עליו שהא מיוחד לארץ ארם: ושקדים, הם בלי
 ספק (והנדעון) שהשקדים ממהרים להתבשל יותר משאר פירות, וכן העידו המחקרים על
 השתדעון, וכן בתבנית המנורה נאמר משקדים וה' הנביעים עשויות בתבנית (והנדעוןקערנער)
 ובל' הערב נקראו השתדעון לחים, וכן בל' ארמי של יב"ע, לכך תרגמו יב"ע והנאון שקדים לחים,
 וכן בלשון חז"ל נראה שקראו השקד לח (בנורות דף מ' ע"א), ואולם בלשון הכתוב נראה שלוח
 הוא מין אחר, ושניהם מין אגוז, ולוח שנכתוב הוא האגוז הקטן, וכן אינקלוס תרגם לוח
 ג"ב לוח, ושקדים תרגם שגדין: (יב) וכסף משנה, אונקלוס ויב"ע תרגמו וכסף על חד
 תרין וכן פי' רש"י, אבל כתב לשביר אבל שאל היקר השער, והוא מבר, ודעת המתרגם האשכנזי
 כי ואל הכסף הוא פרטו של וכסף משנה, לכאז מדוע לוח לקחת פי שנים כראשון, והיינו
 א' כראשון לשביר אבל, והב' להחזיר הכסף המושב, והוא הדרך הנהוג במקרא, כמ"ש בהקדמה
 ובפ' בראשית (ב' ה'), ובשאר מקומות בנאורי, וראיה לפירושו כי אח"כ (כפסוק ע"ו) נאמר
 ויקחו האנשים את המנחה הזאת ומשנה כסף לקחו בידם ואת בנימין, ולא נזכר שם ואת
 הכסף המושב, וכן לקחו (כפסוק כ"א ו' ב'), נאמר ונשב אמו בידו, וכסף אחר הורדנו
 בידנו לשביר אבל, לא נזכר שם משנה כסף, בעבור שכבר הזכירו הכסף המושב, ולא נאמר
 עוד משנה כסף: אולי משגה הוא, שאל הממונה על הבית שכתו שוגג, ומשנה הוא שם
 משמות בעלי הה"א באחרונה, והוא מענין שוגג, עס שאינו משרשו: (יד) ואל שדי, אל
 שיש די בנתינת רחמיו וכדי היכולת בידו ליתן יתן לכם רחמים זהו פשוט, (רש"י), הרכיב
 צו ב' ענינים, ענין די, וראשו די מהרשים בעלי ב' אותיות, ודגש הדל"ת לא יורה כלום,
 רק כח אחר הפתח להגלים הח"ק, והש"ן שמושיית נגזרת ממלת אשר, וכאז נפתח כמו ב'שגם

הוא

חרגום אשכנזי שכח

מאננע, דאס ער איך דען אג-
דערן ברודער וויעדער מיטציע-
הען לאססע אונד בנימין אויך;
איך אכער, ווען איך דער קינ-
דער בערויבט זיין זאלל, נון זא
זיין איך איהרער בערויבט.
(טו) דיא מעננער נאהמן דיועס
געשענק, אויך צווייאמאל זא
פיעל געלד נאהמען זיא מיט,

לפני האיש ושלח לכם את-
אחיכם אחר ואת בנימין ואני
כאשר שללתי ואת בנימין ויקחו
האנשים את המנתה הזאת
ומשנה כסף לקחו בידם ואת-

בנימן

חרגום אונקלוס

וברא ויפטר לכון ית אחיכון אוהרן וית
בנימין ואנא כמא די אהכולית תכולית:
(טו) ונסבו גובריא ית תקרובתא הדא ועל
חד תרין פספא נסיבו בידיהון ודברו ית
בנימן

ר ש י
לרת שמעון לרת בנימין: ושלח לכם.
ויפטור לכון כחרגומו יפטורו מאסוריו
לשון לחפשי ילמנו ואינו נופל בחרגום
ל' ושלח שהרי לשם הם הולכים אללו:
את אחיכם. זה שמעון: אחר. רוח הקדש
זרקה בו לרבות יוסף: ואני. עד שנכנס
אחיה שכול מספק: כאשר שכלתי. מיוסף
ומשמעון: שכלתי. מבנימין:

ב א ו ר

הוא נשר (לעיל ו'ג'), עד שקמתי דבורה (שופטים ה' ז'), וענין שולד ומלכת מערכות השמים
ציבלתו הגדולה, ותהי' הזי"ן שרשית, ולזה הסכים הרד"ק בשרשים שרש שדל [אבל מ"ג שס
שהיו"ד תמורת אות הנפל, לדעתי יהיה הדגש לחסרון הנפל במנהג, והיו"ד לתאר וליחס י
כמו שפי' הוא שס בשרש אחר בשם אביו ז"ל פסוק מוכיח אדם אחרי (משלי כ"ח ג) ע"ש י
וכן הסכים אביו ז"ל בשם שדי, והרמב"ן בפ' לך לך (י"ז א'), ולכן תרגם המתרגם האשכנזי
(דער טאנזענטיגע): (יבנ"ר פ' מ"ו סי' ב') אשור, ר' נתן ור' אחא ור' ברביה בשם ר' יוחנן
אני אל שדי, אני הוא שאמרתי לעולמי ולשמים די, לארץ די, שאלולי שאמרתי להם די
עד עכשיו היו נמתכים והולכים, תניא משום ר' אליעזר בן יעקב אני הוא שאין העולם ומלואו
כדי לחלבותי, תרגם עקילם אביום אנקום עכ"ל, פי' שעקילם הוא אקווילה גר יווני (ולא
אונקלוס) שתרגם את החורה ביווני ולא בארמי, תרגם אל שדיכן, ופירוש המלות האלו ביווני, נלמי
לנלתי נכון להפסד, ואחשוב אני שפלוגתחם תליא בזה שר"גור"אור"ב יפרשוהו משרש די, וראב"י
ועקילם יפרשוהו משרש שד, כי בעבור שהוא נלמי ובלתי נפסד הוא משדד המערכות חלושי הכח
מעומדים להפסד): ושלח לכם, ויפטור לכון כחרגומו יפטורו מאסוריו ל' לחפשי ילמנו (שמות כ"א
כ"ו וכ"ז), ואינו נופל בחרגום לשון וישלח שהרי לשם הם הולכים. (יש"י): לכם, כמו לך לך
(לעיל י"ב א'), שלח לך אנשים (במדבר י"ג ג'), ורבים כמוהם, והוא לחקן הלשון, כמ"ש
הרמב"ן בחללת פ' לך לך, ועיין מ"ש שם מ"מ חמלא על הרוב שיהיה בנסהרו ענין הבורך
וההטב למי שאליו הכניי, וכן כאן היה ענין הבורך וההטב בפרשות אל בני יעקב להחזיר
את שמעון ובנימין (מלבד שהם אחיהם) בעבור התרעומת שהיה ליעקב עליהם שגרמו זאת,
כמו שאמר להם יעקב אתי שנלחם, לכן מלת לכם מדוקדקת פה היטיב: את אחיכם אחר,
בא שלא במנהג והראוי את אחיכם האחר, ובמיהו את שבע בבשת חקק מידי (שם כ"א ל'),
ויראה לי שמה דרשו חז"ל בנ"ר אחיכם זה יוסף, אחר זה שמעון (וברש"י הנוסחא להפסד),
ויהיה לדבריהם חסר וא"ו העטוף, ונמלאו רבים בן, ושעורו אחיכם ואחר, אבל לפי פשוטו
הוא תאר אל אחיכם ושנ על שמעון, ולא זכרו בשמו את שמעון בני, כילא היה שמעון רלוי אביו
בעבור דבר שנס, כ"כ הרמב"ן: ואני כאשר שכלתי שכלתי, ואני, עד שנכנס אחיה שכול מספק:
כאשר שכלתי שכלתי, כמו וכאשר אנדתי אנדתי (אסתר ד' י"ו), כלומר על הספק אני שולחו
מה שיארע יארע. (הרש"ם): שכלתי שכלתי, הראשון לגזרת פיעול והשני לגזרת פיעול והקמץ

הרגום אשכנזי

אונר בנימו, טאכטען זיך אויף, ריווטן הנאכ נאך מצרים, אונר שטאנדען פאר יוסף. (טו) אלס יוסף בנימין בייא איהנען זאח, שפראך ער צו זיינעם הויזער וואלטער: פיהרע דיא לייטע אין דאז הויז, לאס שלאכטען, אונר איינע טאהלעייט בערייטען, דען דיא לייטע זאללען מיט מיר שפייזען ריעזען מיט טאג. (ז) דער מאן טהאט, וויא יוסף נעזאנט האטטע, אונר בראכטע דיא לייטע אין יוסף'ס

ס ק ז מג

בנימן ויקמו וירדו מצרים ויעמדו לפני יוסף: * (טו) וירא יוסף אתם את בנימין ויאמר לאשר על בירתו הבא את האנשים הביתה וטבח טבח וריכו כי אתי יאכלו האנשים בציהרים: (ז) ויעש האיש כאשר אמר יוסף ויבא האיש את

האנשים

יוסף'ס

ר ש י

הרגום אונקלוס

(טו) ואת בנימן. מתרגמין ודברו ית בנימין לפי שאין לקיחת הנסף ולקיחת האדם שיה בל' ארמי בדבר הנקח מיד מתרגמין ונסיב ודבר הנקח בהנהגת דברים מתרגמין ודבר: (טו) ושנוט טבח והכן. כמו ולטבח טבח ולהכן ואין טבח לשון כווי שהיה לו לומר וטבח: בלהרי'. זה מתירנה בשירות' שהוא לשון סעודה ראשונה בלשון ארמי ובלע"ז די"זנר. ויש הרבה בגמרא שדא לכלא שירותיה בלע אכולא שירותיה. אבל

בנימן וקמו ונחתו למצרים וקמו קדם יוסף: (טו) וחזא יוסף עמהון ית בנימין ואמר לדי ממנא על ביתיה אעילית גובריא לביתא וכוס נכסתא ואחקין ארי עמי ויכלון גובריא בשירותא: (ז) ועבד גברא פמא די אמר יוסף ואעיל גברא ית גובריא לבית

יוסף

כל תרגום של להרים טיהרא:

וייכחו

ב א ו ר

בעבור הס"פ: (טו) ואח בנימן, מתרגמין ודברו ית בנימין (כן ת"א ויב"ע), לפי שאין לקיחת הנסף ולקיחת האדם שיה בלשון ארמי, בדבר הנקח ביד מתרגמין ונסיב ובדבר הנקח בהנהגת דברים מתרגמין ודבר, (רש"י), ולכן אף שבכחוב מלת לקח מושגת אחרת עמה, הולכרו אונקלוס ויב"ע להוסיף מלת ודברו, כי מלת ונסב לא תמשיך אחרת לבנימין, אבל בל"א יתורגמו שניהם (נעהען), ולכן הסתפק המתרגם האשכנזי בפעם אחת שיוסאך על שניהם בלשון הכתוב: ויעמדו לפני יוסף, לפי דרכנו הוא כלל אלפני הפרע: (טו) וטבח טבח, ענין זביחה, וכש"י פי' שהוא מקור וסאר הלמ"ד וענינו ולטבח כי אם היה לשון כווי היה לו לומר וטבח בפתח: סעודה, וכן תיב"ע ואתקן תשילא: בצהרים, היא העת שאור היום חזק ונקרא בלשון שנים לפי שהיום נחלק מאורו לשנים מהבקר ועד חלי היום הילך ואור ומחלי היום ולמעלה הילך וערב, והנהריוס הוא העת שאור חזק בו בשני הצדדין, (רד"ק בשרשים שרש להר). ורש"י כתב בלהרים, זה מתורגם בשירותא שהוא ל' סעודה ראשונה בלשון ארמי ובלע"ז די"זנר (ויטטאג ומהנזליט), ויש הרבה בגמרא שדא לכלא שירותיה, בלע אכולא שירותיה, אבל כל תרגום של להרים טיהרא עכ"ל, אבל משאש הבי"ת המ'לוה אליו פה יראה שהכוונה על העת והזמן, ולכן יב"ע תרגם בלישון שירותא דטיהרא, תרגמו כמשמעו, והוסיף

תרגום אשכנזי שכמ

יוסף'ס הויו. (יח) דיא מענער פֿירכטעטען זיך, דאס מאן זיא אין יוסף'ס הויו בראכטע, אונד שפראכען: אום דעם געלדעס וויללען, וועלכעס דאס פֿאָרניגע מאהל וויעדער אין אונזערע פֿוטטערועקקע געקאממען איזט, ווערדען וויר היניינגעבראכט, (אום זיך איי בער אונד הער צו וועלצען, אונד איבער אונד צו פֿאללען), אים זיך אונזערער צו בעמעכטיגען, איבער אונד הער צו פֿאללען, אונד צו שקלאפֿען צו מאכען, אונד אונזערע עועל ווענ צו נעהמען. (יט) זיא טראטען או דעם

הַאֲנָשִׁים בֵּיתָהּ יוֹסֵף: (יח) וַיִּירָאוּ הַאֲנָשִׁים כִּי הוֹבִאוּ בֵּית יוֹסֵף וַיֹּאמְרוּ עַד-דְּבַר הַכֶּסֶף הַיָּשֵׁב בְּאִמְתָּהֲרִינוּ בַּתְּחִלָּה אֲנַחְנוּ מוֹבְאִים לַהֲתַגְלֵל עִרְיָנוּ וְלַהֲתַנְפֵּל עֲלֵינוּ וְדַקְחַת אֲרֵנוּ לְעִבְדִּים וְאֶת-חַמְרֵינוּ: (יט) וַיִּגְשׁוּ

אל

דעם

ר ש י

תרגום אונקלוס

(יח) וייראו האנשים. כתוב הוא בשני יוד"ן ותרגומו ודמילו: כי הובאו בית יוסף. ואין דרך שאר הנאים לשנוי בר ללון בבית יוסף כי אם בפונדקאות שבעיר: ויראו. שאין זה אלא לאספס אל משמר: אנתו מוכאים. אל חך הבית הזה: להתגולל. להיות מתגוללת עלינו עלילת הכסף ולהיותה נופלת עלינו ואנקלוס וקריבו

יוסף: (יח) ודחילו גובריא ארי אהעלו לביית יוסף ואמרו על עסק בספא דאיחיתב בשועננא בקרמירא אנחנא מיתעלין לאתברכא עלנא ולאסתקפא עלנא ולמקני יתנא לעבדין ולמידבר ית חמרנא: וקריבו

שחרס

ב א ו ר

והוסיף מלות לבאר הו ונה, וכן מתורגם בל"א (ריענען ויטטמג): (יו) ביתה יוסף, אל בית יוסף: (יח) וייראו, בשני יוד"ן ותרגומו ודמילו: כי הובאו בית יוסף, ואין דרך שאר הנאים לשנוי בר ללון בבית יוסף כי אם בפונדקאות שבעיר, וייראו שאין זה אלא לאספס אל משמר. (רש"י): השב, לפי דרך הלשון ראוי לומר המושב כמו שאמר למעלה (פסוק י"ב), אבל דרך הכתוב לפעמים ליחס הפעולה אל הדבר שנעשה בו הפעולה ע"י אחר, ונפרט בפעל עומד, וכמו שאמר להלן כספכם בא אלי (פסוק כ"ג), במקום הובא, ואנקלוס חרגס דאחיתב כמו שחרגס המושב, לפי הכוונה, אבל יב"ע חרגס פה דתב, לפי הוראת המלה, וכן המתרגם האשכנזי חלק ביניהם שנמלת המושב הסב הפעולה אל העושים, ופה אל הכסף: אנחנו מובאים אל הבית הזה: להתגולל עלינו, מן ועמא מתגלל בדם (שמואל ב' כ' י"ב), ושמה מגוללה בדמ"ס (ישעיה ע' ד'), באדם שיהפוך מלך אל כד על חבירו, ולהתנפל עלינו, באדם שיתנפל ברובו על חבירו מלוא קומתו, ואנקלוס חרגס להתגלל, לאיתברכבא עלנא, שיגשאו עלינו בשוא היס לגלוי, ולהתנפל, לאסתקפא, לאיס עלינו דברים שלא היו כי הדבר שאינו יקרא נופל כמו לא נפל דבר אחד (יהושע כ"ג י"ד ומלכים א' ח' נ"ו), ותרגום עלילת דברי חסוקי מלין, וכן ח"י חאנה (שופטים י"ד ד'), תוסקפא, (הרמב"ן), וכן המתרגם האשכנזי: ולקחה אחנו לעבדים ואח חמרנו, ולקחה מוסך עמנו ואחר עמו, ולקחה את חמרנו, ולפי שנלשון חרמי לא יחורגם לקיחת האדם לעבד כלקחת הבהמה, לכן אנקלוס שחרגס ולקחה ולמקני, הוסיף אח"ז ותרגם ולמידבר ית חמרנא, וכן יב"ע חרגס ולמיסב ית חמרנא, יכן המתרגם האשכנזי שחרגס (שוכא לו טקונפֿען לו מאכען), הולך להוסיף ולחרגס

תרגום אשכנזי

דעם מאננע הין, וועלכער יוסף'ס הויז פֿער וואלטער וואר, אונד רעדטען מיט איהם אן דעם איינמאנע דעם היינעם; (כ) ויא שפראכען נעמליה: אים פֿערציהינג, מיין הערר! וויר זינד דאז פֿאָר יגע מאהל העראכ נעקאמען פֿאָרראטה איינצוקויפֿען. (כא) אלס וויר אין דער הערב ערגע אנקאמען, אונד אינזערע פֿוטטער זעקע עפֿענטען, דאָ וואָר איינעם יעדען נעלד אָבען אים פֿיט טערוואַקע, אונזער געלד נאָך דעמועלכען געוויינטע, וויר ברינגען עם וויערער מיט; (כב) אויך אנדער געלד האָבען וויר מיטגעבראַכט. פֿאָרראטה איינצוקויפֿען; וויר ווייסען

מ ק ז מג

אֶל־הָאִישׁ אֲשֶׁר עַל־בֵּית יוֹסֵף וַיִּדְבְּרוּ אֵלָיו פֶּתַח הַבַּיִת׃ (כ) וַיֹּאמְרוּ בִּי אֲדֹנָי יֵרֵד יִרְדְּנוּ בַתְּחִלָּה לְשֹׁבֵר־אֶכֶל׃ (כא) וַיְהִי כִי־בָאוּ אֶל־הַמְּלֹךְ וַנִּפְתַּח־הָאֶת־אִמְתֵּהֶם וְהָיָה כַּסֵּף־אִישׁ בְּפִי אִמְתֵּהֶם כַּסְפּוֹ בְּמִשְׁקָלוֹ וַנִּשְׁבּוּ אֹתוֹ בִּידָנוּ׃ (כב) וְכַסֵּף אַחֵר הֵוֵרְדָנוּ בִּידָנוּ לְשֹׁבֵר־אֶכֶל לֹא יָדַעְנוּ מִי־שֵׁם כַּסְפּוֹ בְּאִמְתֵּהֶם׃ (כג) וַיֹּאמֶר שְׂלוֹם לָכֶם

ניכט, ווער דאָז געלד אין אונזערע פֿוטטער זעקע געלעגט האָט. (כג) ער אַנטוואַרטעטע זיך

ר ש י

שחרגס ולאס חקפא עלנא הוא לי להמעילל כדמתרגמין על לית דברים חסוקי מלין. ולא תרגמו אחר לשון המקרא ולהתגולל שחרגס לאתברכא הוא לשון גלת הזהב (קזלת י') והלכ גלת העלמה (נחוס ז') שהוא לשון מלכות: (כ) בי אדני. לשון בעיא ותמוננים הוא בלשון ארמי בייא בייא: ירוד ירדנו. ירדה הוא לנו. רגילים היינו למכנס אמרים עכשיו אנו לרינים

תרגום אונקלוס

(יט) וקרובו לית גברא די מטנא על בית יוסף ומלילו עמויה בתרע ביתא: (כ) ואמרו בקעו רבונני מיחת נחחנא בקדמיחא למזבן עבורא: (כא) והוה פד אחינא לבית מבחא ופחחנא ית טועננא והא כסף גבר בפום טועניה כספנא במחלקיה ואחיבנא יתיה בידנא: (כב) וכספא אוחרנא אחחנא בידנא למזבן עבורא לא ירענא מן שוי כספנא בטועננא: (כג) ואמר שלם לכוך לא

חרחלוך

ב א ו ר

אונד חונזערע עזעל וועגלזוכעהען: (כ) בי אדני, לשון בעיא ותמוננים הוא, וכן תרגמו איקלוס

ה מ ע ר

(כב) לא ידענו, לפי משפט הלשון היה מן הראוי כי יבוא המאמר הזה בפסוק הקודם אחר והנה כסף איש וגו', אבל לפי שהיו האנשים ננהלים מאד, ולכנס מרד בקרבם, לכן לא אמרו מרד הגיוני ודרך המליכה.

חרגום אשכנזי של

זייד גוטען מוטעס, פֿירטמעט
 אייך ניכט! אייער נאָטט אונד
 דער נאָטט אייערעס פֿאַטערס
 האָט אייך אייגען שאַטץ געגען:
 בען איך אייערע פֿוטטערזעק:
 קע, אייער געלד האָבע איך
 בעקאָממען! ער פֿיהרטע איה:
 גען אויך שמעון הערויס.
 (כז) דער מאַן בראַכטע דיא
 לויטע אַלואַ אין יוסף'ס הויז,
 רייכטע וואַסער, דאָס זיא
 איהרע פֿיסע וואַשען, גאַב איה:
 רען עזעלן פֿוטטער, (כח) זיא
 בערייטעטען אינדעססען דאָן
 געשענק, ביז יוסף צו מיטטאָג
 נאָך הויזע קאָממע; דען זיא
 האַטטען געהאַרט, דאָס זיא
 דאָזעלכסט שפּייזען זאַללען.
 (כט) אַלס יוסף צו הויזע קאָם,
 בראַכטען זיא איהם דאָן גע-
 שענק, וועלכעס זיא בייא זיך
 האַטטען, היינין, אונד ביקטען
 זיך פֿאַר איהם צור ערדע.
 (ל) ער פֿראַגטע נאָך איהרעם

לָכֶם אֱלֹהֵי תִירָאוּ אֱלֹהֵיכֶם וְאֱלֹהֵי
 אֲבוֹתֵיכֶם נָתַן לָכֶם מִטְמוֹן
 בְּאֶמְתֹּחֲתֵיכֶם כְּסַפְּכֶם בָּא אֵלַי
 וַיֹּצֵא אֲרֵהֶם אֶת־שִׁמְעוֹן: (כז) וַיָּבֵא
 הָאִישׁ אֶת־הָאֲנָשִׁים בֵּיתָה יוֹסֵף
 וַיִּתֵּן מַיִם וַיִּרְחֲצוּ רַגְלֵיהֶם וַיִּתֵּן
 מִסָּפּוֹת לְחַמְרֵיהֶם: (כח) וַיְכַיֵּנוּ
 אֶת־הַמִּנְחָה עַד־כּוֹזָא יוֹסֵף
 בְּצִהְרִים כִּי שָׁמְעוּ כִּי־שָׁם יֵאָכְלוּ
 לֶחֶם: (כט) וַיָּבֵא יוֹסֵף הַבֵּיתָה
 וַיְבִיאוּ לוֹ אֶת־הַמִּנְחָה אֲשֶׁר־
 בְּיַד־סֹבְיָתָהּ וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ לוֹ אַרְצָה:
 (ל) וַיִּשְׁאַר לָהֶם לְשִׁלּוֹם וַיֹּאמֶר
 הַשְּׁלֹם אֲבוֹתֵיכֶם הַיּוֹקֵן אֲשֶׁר

א' דגוסט אמרתם

וואַהלבעפֿינדען, אונד שפראך פֿערנער: בעפֿינדעט זיך אייער אַלטער פֿאַטער נאָך וואָהל, פֿאַן
 חרגום אונקלום

ר ש י
 ריניס לך: (כג) אלהיכם. זכותכם
 ואם חזן זכותכם כדאי אלהי אביכם זכות
 אביכם נתן לכם מטמון: (כד) ויבא האיש.
 הבאש אזר הבאש לכי שהיו הן דוממים
 אותו חזן עד שדברו אליו סתת הבית
 ומשאמר להם שלום לכם נמשכו ונבאו אחריו:
 (כה) ויכינו. הואינו עטרוה ככלים נאים:
 (כו) הכיתה. מפרוזדור לטרקלין:
 ויקדו

חדחלון אלהיכון ואלהא דאבוכון יהב
 לכון סימן בטועניכון כספכון אַתָּא
 לוחי ואפיק לנתהון ית שמעון:
 (כד) ואעיל גברא ית גובריא לבית
 יוסף ויהב מיא ואסחו רגליהון ויהב
 כסתא לחמריהון: (כה) ואתקיננו ית תקרובתא

עד דעאל יוסף בשירותא ארי שמעו ארי חמן ייכלון לחמא: (כו) ועאל יוסף
 לביתא ואעילו ליה ית תקרובתא די בדיהון לבירתא וסגידו ליה על
 ארעא: (ל) ושאל להון לשלם ואמר השלם אבוכון סבא די אמרתון

ב א ו ד ה

אנקלום טבעי רבוי: (כג) ואלהי אביכם, הכל היו יודעים שמלומדים בניפֿיס סון (פֿהשג"ס):
 מטמון, כמו אולר, דברים הנאכזרים וטמנים למשיכותם: (כו) אשר ביהם הביתה, גזו
 עתה עם המנחה למדך המיוחד ליוסף, וכן פֿירט, מפרוזדור לטרקלין: (כו) השלום

אמרתם העודנו חי: (כח) ויאמרו
שלום לעבדך לאבינו עודנו חי
ויקדו וישתחו: (כט) וישא עיניו
וירא את בנימין אחיו בן-אמו
ויאמר הוזה אחיכם הקטן אשר
אמרתם אלי ויאמר אלהים יחנה
בני: * (ל) וימהר יוסף כי-גמרו

דעם איהר געשפראכען הא-
בעט? לעכט ער נאך? (כח) זיא
שפראכען: דיין דיענער, אונ-
זער פאטער בעפֿינדעט זיך
וואהל, ער לעכט נאך. זיא
מאכטען איינע טיעפע ערבי-
נונג, אינד ביקטען זיך. (כט) ער
היב זיינע אייגען אויף, אונד
זאה דען בנימין, זייגען ברוי-
דער, זיינער טוטטער זאהן,
שפראך: איזט דאזא אויער קליי-
נער ברודער, פאן דעם איהר
מיר געזאגט האכט? אונד

וישחוו קרי

רחמיו

שפראך פֿערנער: נאָטט זייא דיר גנערדיג, מיין זאָהן! (ל) יוסף איילטע הינוועג, דען זיינע

תרגום אונקלוס

העד בען קיים: (כח) ואמרו שלם לעבדך
לאבונא עד בען קיים וכרעו וסגידו: (כט) וזקה
עינוהי וחזא יח בגימין אחוהי בר אחיה
ואמר הדין אחוכון ועירא די אמרתון לי
ואמר מן קדם יייתרחם עליך ברי: (ל) ואוהי
יוסף ארי איתגוללו רחמוהי על אחוהי

ר ש"י ר' ז' א' ר' ז' א' ר' ז' א'
(כח) ויקדו וישחוו. על שאלת שלום.
קידה כפיפת קרקד השתחויה משמע
לארץ: (כט) אלהים יתוך בני. בזאר
שמים שמענו חנינה אשר חנן אלהים את
עבדך ובנימין עדיין לא נולד לכך ברבו
יוסף בחנינה: (ל) כי נכמרו רחמיו. גאלו
יש לך חמאס אמר לו את היה לי ואיני
יודע היכן הוא יש לך גנים אמר לו יש לי
עצרה

ובעא

ב א ו ר

אביכם חוקן, לדעת הרצ"ע מלת שלום איננה בכל מקום רק שם דבר ולא מאר,
ולכן יפרש פה שתזכר הלמ"ד, ושעורו השלום לאביכם, וכן ואתה שלום וניתך שלום (שמאל
א' כ"ה ו'), וכן מיב"ע, אבל הרד"ק בפרשים שרש שלם פי' זה, וכן ואתה שלום ועוד רבים
כמוהם שהם מארים, על משקל קרוב ורחוק: (כח) ויקדו וישחוו, על שאלת שלום, קידה,
כפיפת קרקד, השתחויה, משתטח לארץ, (כט'), ועיין מ"ג בפ' חיי שרה (לעיל כ"ד כ"ו):
(כט) יחנה, שרשו חנן, והעתיד מנבין הקל יחן, כמו ומנתי את אשר אתן (שמות ל"ג י"ט)
ובנאו עם הכנזי ישג' הזולם שהיא ת"ג לת"ף, כדי שיוכזר לנוא אזריה' דגש לשרון ע"פ,
וישגנה לפעמים לקבון, כי הוא מובחר יותר אל הדגש מן הק"ת, כמו עון עקבי יסגני (תהלים
מ"ט ו'), ולפעמים לקמן חטף תולדתו כמו אלהים יחגני (שם ס"ז ב'), וגם פה היה ראוי
להיות יחנה' אלא שהוקלה המלת וגפלה הדגש מן הגון, ונתחלפו תנועות היו"ד והסו"ת מזה
לזה שגא שוא היו"ד אל הסו"ת וקמן הסו"ת אל היו"ד, ורעבו חנון יחנה' לקל זעקד (ישעיה
ל' י"ט): (ל) נכמדו, צערו ונתחמו, וכן עורנו כתנור נכמדו (איכה ה' י'), נתחמו:
ויבקש

ה מ ע מ ד

(כט) בן אמו, הוא הדבר אשר אמרתי כי נעבור שהי' בנימין בן אמו, דאג עליו, ולכן שמח
עמה

תרגום אשכנזי שלא

צערטליכקייט ענטבראנטע
געגען זיינען ברודער, אונד זכ-
טע צו וויינען, גינג היינין אין
דאז צימער, אונד וויינטע
דאזעלבסט, (לא) וואוש היע-
רויף זיין אנגעזיכט, קאם הע-
רויס, היעלט אן זיך, אונד
שפראך: טראגט דאז עססען
אויף! (לב) מאן טרונג פיר איהן
בעזאנדערס אויף, פיר זיא בע-
זאנדערס, אונד פיר דיא

רַחֲמֵי אֱלֹהֵי וַיִּבְקֶשׁ לִבְכוֹת
וַיָּבֵא הַחֲדָרָה וַיִּבְךְ שָׁמָּה:
(לא) וַיִּרְחֵץ פָּנָיו וַיֵּצֵא וַיִּתְאַפֵּק
וַיֹּאמֶר שִׁימוּ לָחֶם: (לב) וַיִּשְׂימוּ
לוֹ לֶבֶדוֹ וּלְהֶם לֶבֶדֶם וּלְמִצְרַיִם
הֵיאֲכִלִים אֹתוֹ לֶבֶדֶם כִּי לֹא

יוכלין

מצרים, דיא מיט איהם שפייזטען, אויך בעזאנדערס; דען דיא מצרים קאנגען ניכט מיט
דען

תרגום אונקלוס

ר ש י

עשרה. אמר לו ומה שמס. אל כל יונכר
וגו'. אמר לו מה טיבן של שמות הללו אמר
לו כלם על שם אחי והלרות אשר מלאוהו.
בלע. שנבלע בין האומות. בכר שהיה
בכור לאמי. אשנאל. ששנאו אל. גרא.
שנחגייר באכסניא. ונעמן. שהיה נעים
ביותר. אחי וראש אחי היה וראשי היה.
מופס. מפי אחי למד. ומופס. שלא
ראה חופתי ולא ראיתי אחי חופתו. וארד.

וּבָעָא לְמִיכְבִּי וְעָאֵל לְאַדְרוֹן בֵּית מִשְׁכְּבָא
וּבְכָא תַמְוִן: (לא) וְאַסְחֵי אַפּוּדֵי וּנְפִק וְאַיְחַחְסֵן
וַאֲמַר שׁוּוֹ לַחֲמָא: (לב) וְשִׁיאוּ לִיה בְּלַחְדוּדֵיהִי
וּלְהוֹן בְּלַחְדוּדֵיהוֹן וּלְמִצְרָאֵי דְאֲכָלִין עֲפִיחֵיהִי
בְּלַחְדוּדֵיהוֹן אֲרִי לָא יְכָלִין מִצְרָאֵי לְמִיכְבֵּל

עם

שירד לבין האומות. כדאיתא במס' סיטה. מיד נכמרו רחמיו: נכמרו. נתחממו וכל' משנה על
הנומר של זתים ובלשון ארמי משום מכמר בשרא. ובמקרא עוררו כתור נכמרו נתחממו ונקממו
קמטים קמטים מפני זלעפות רעב. כן דרך כל עור כשמתממין אותם וקמטונכין: (לא) ויתאפק.
נתאמן. והוא לשון אפיקי מגינים (איוב מ"ח) חזק. וכן ומזית אפיקים רפה (שם י"ב):

ב א ו ר

ויבקש, מקום לבכות שלא יראוהו אחיו בזכה, ושעור הנחוב, וימהר יוסף ללכת לבקש לו
מקום לבכות שם, כי נכמרו רחמיו אל אחיו, ולז יביל להתאפק עוד, על כן מהר ללכת.
ויהיה מאמר כי נכמרו רחמיו אל אחיו, כמו מאמר מיסור, ולכן מלת אחיו בטעם מפסיק
יותר מן יוסף: (לא) ויחאפק, התחזק והתאזן עלמו מלבנות עוד, והוא לשון אפיקי מגינים
(איוב מ"ח ז'), חזק, וכן ומזית אפיקים רפה (שם י"ב כ"ח): (לב) וישימו לו לבדו, שלא
ירגישו אחיו שהוא עברי, (ר"ע ספורנו). כי לא יכלון המצרים, לפיכך לא אכל הוא עם
אחיו

ה מ ע ר

עמה בראותו. (לא) ויחאפק, השם אפיק נגזר לדעתי משרש פוק שענינו הולאת דבר מבק
אל הפועל כמו וחדס יפיק תבונה (משלי ג' י"ג), ותפק לרעב נפשך (ישעי' נ"ח י'). והוא בעין
נפק בארמית, ואם נוסף אל"ף נתיחד על מולאי מים השועפים בחזקה באפיקים בנגב (ההלים
קכ"ו ד'), באביק נחלים (איוב ו' ט"ו) וכדומה, ונקרא גם המקום שבו ינבעו האפיקים בשם
זה, לאפיקים ולגאיות (יחזקאל ו' ג') שענינו העמקים, כמו שם נחל שיאמר בשתוף על
הנהר ועל הבקעה, והוא אל"ף על כל דבר החזק והתקיף, ומזית אפיקים רפה (איוב י"ב
כ"ח), ושבו נבנה ממנו הפעל אפק והוראתו על הכפוך וההתנגדות, והוא המניעה מלאת
דבר מבק אל הפועל (לזריקהלטען, שן זיך הזוטען), כי לא מכינו הפעל הזה רק בהתפעל
שמה בכוראתו עם הפועל, והפיטל יורה גם הכך הפעולה כגודע.

תרגום אשכנזי

דען עברים צוזאמען עססען, ווייל עס דיא מצרים פיר איין גרייעל האלמען. (ג) ויא זעטצט טען זיך פאר איהם הוין, דער עלטעסטע נאך זיינעם אלטער אינד דער יונגסטע נאך זיינער יונגענד. דיא מענער פערזואונג דערטען זיך אונטער איינאנ-

מ ק ז מג

יוכלון המצרים לאכל את- העברים לחם כי תועבה הוא למצרים: (ג) וישבו לפניו הבכר בכברתו והזעיר בצערתו ויתמהו האנשים איש אל רעהו:

וישא

תרגום אונקלוס

עם עיבראי לחמא ארי בעירא דמצראי דחלין ליה עיבראי אכלין: (ג) ואסחרו קדמוהי רבא פרביוחיה וזעירא בזערוחיה וחקוהו גובריא גבר לחבריה: (ד) ונטל

חולקין

דעה ר ש י

(לב) כי תועבה הוא. דבר שנואי הוא למצרים לאכול את העברים ואונקלוס נתן טעם לדבר: (ג) הבכור בכברתו. מכה בגביע וקורא ראובן שמעון לוי יהודה יששכר וזבולון בני אס אחת הסבו כסדר הזה שהוא סדר תולדותיכם וכן כלם. כיון שהגיע לכנימין

ב א ו ר

אחיו ולא הוא ולא אחיו עם המצרים, (ר"ע ספורנו). ויראה לי שאין סנת הדבר שזמו לו לבדו ולמצרים לבדם בעבור שהוא עברי והמצרים לא יאכלו עמו, כי לא יעשה כן העבד לאדניו, ומכ"ש ליוסף שהיה מושל במצרים, מלמד שלפי דעתי לא ידעו כולם שהוא עברי, רק פרעה ושריו הקרובים אליו, וכן מה שלא רכה לאכול עמהם אינו בעבור שלא ירגישו בו כי לפי מה שסופר בב"ר הושיב את בנימין אכלו בסעודה אמר הוא אין לו אס ואני אין לי אס ישב אכלי, וכן סופר בספר הישר, ולא חשש אולי ירגישו בו, גם לא חשש ל שות זאת לפני המצרים להושיב בנימין אכלו, אף כי תועבה היא להם, כי המושל יעשה מה שלבו חפץ, בדבר שאינו מחוקי הארץ והיה ומדמיהם, אשר גם המלך לא יעבור עליהם, אבל שלא לאכול עם העברים לא היה להם זה לחוק או דת רק תועבה להם בדמיהם, כנראה מלשון הכתוב, אבל מה שנראה לי הוא זה, כי לפי שהמצרים לא רצו לאכול עם אחיו בעבור שהם עברים, לכן לא רצה הוא לאכול עם המצרים לכבוד אחיו ולא עם אחיו לכבוד המצרים ויחל עם בנימין כי בעבור שהוא קטן לא יקסידו המצרים ע"ז, והראה יוסף בזה לאחיו כי לא יקסיד לאכול עם העברים, רק לסבת חשיבותו יפרד מכולם גם מן המצרים מלאכול עמהם, ויחזק שנעל הטעמים כוון אל דברי אלה בשמו האחרת במלת לבדם הח', שראוי להיות במלת לבדם הב', כי מאמר כי לא יוכלו וגו' שב על כלם, אף לפי דברי הנ"ל אינו שב ב"א על ולמצרים וגו', ולא על וישמו לו לבדו ולהם לבדם, שהיה לסבת חשיבותו ולא בעבור כי תועבה וכו': כי תועבה הוא, בזוי היה למצרים לאכול עם אנשי עבר הנהר כי נבזים היו צעיהם ואנשי מצרים גסי הרוח היו בדבתיב קראתי לזאת רהב הם שבת (ישעי' ל' ז') וכו'. (הרשב"ם) תועבה, הוא תואר בחסרון המתואר, ונא במשקל נקנה במשפטו, כמ"ש נמנה מקומות: (ג) וישבו לפניו, לזה יוסף להושיבם כך, (הרשב"ם) ואמרו חו לבכ"ר שנטל את הגביע והיה עושה עלמו כמערים ומריח בגביע, אמר יהודה שהוא מלך ישב בראש, ראובן שהוא בכור ישב שני לו, וכן כולם, אמר אגא לית לי אמת ובנימין לית ליה אמת כד ילידה לי' תמיה מיתת, מן בנין יימי ויתן ראשיה גבי דידי לפיכך ויתמהו האנשים וכו' וקרוב לזה סופר בס' הישר, רק שלא ספר שם שאמר יהודה שהוא מלך, רק ראובן הבכור ושמעון ולוי ויהודה ויששכר וזבולון בני אס אחת שבו לנכס לאכול כאשר יולדתם וכו' ע"ש, וגוסס זה הניא גם רש"י ז"ל: בכברתו, הוסיף בכורה, והוא בלשון המקרא תמיד שם המקרה ולא תאר: בצערתו, הוסיף לעירה, והוא בכל המקרא שם תאר, רק פה הוא שם המקרה: ויתמהו, שהיו כולם נולדו בשבע שנים ואין להנחין איזה קודם לזה, (הרשב"ם), ונפרט לפי